

КОГУТ В. М.,
здобувач кафедри адміністративного
та інформаційного права
(Інститут права та психології
Національного університету
«Львівська політехніка»),
викладач
(Львівський національний університет
імені Івана Франка)

УДК 342.7/. 9:004

ДЕРЖАВНІ ПОСЛУГИ В НАДАННІ ЕЛЕКТРОННОЇ ІНФОРМАЦІЇ УЧАСНИКАМ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

У статті розглянуто питання забезпечення учасників провадження в справах про адміністративні правопорушення державними послугами в наданні електронної інформації. Проаналізовано проблеми та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: державна послуга, державне управління, електронна інформація, електронний документообіг, інформаційна система, відкриті дані.

В статье рассмотрены вопросы обеспечения участников производства по делам об административных правонарушениях государственными услугами в предоставлении электронной информации. Проанализированы проблемы и предложены пути их решения.

Ключевые слова: государственная услуга, государственное управление, электронная информация, электронный документооборот, информационная система, открытые данные.

The question of providing participants proceedings in cases of administrative offenses of public services in the provision of electronic information. The problems and proposed solutions.

Key words: public services, public administration, electronic information, electronic document management, information system, open data.

Вступ. Статтю присвячено актуальним питанням забезпечення учасників провадження в справах про адміністративні правопорушення державними послугами в наданні електронної інформації. Висвітлено організаційно-управлінські засади запровадження електронних державних послуг, розглянуто проблеми, що пов'язані з упровадженням у систему державного управління порталів як інформаційно-технологічної платформи для надання електронних державних послуг громадянам і суб'єктам господарювання.

Необхідно відзначити, що у правовій науці, зокрема у сфері інформаційного права, проблеми регулювання інформаційних відносин розробляли в працях І. Арістова, К. Афанасьєв, С. Дембіцька, І. Бачило, Р. Калюжний, В. Копилов, О. Кохановська, І. Клименко, О. Самборська, Т. Наливайко, О. Марценюк, І. Панова, І. Радченко, В. Цимбалюк, Ю. Шемшученко й ін.

Постановка завдання. Мета статті – здійснити аналіз наявного моделювання процесів надання електронних державних послуг і стандартів їх опису; з'ясувати теоретичні і практичні підходи до сучасного бачення перспектив забезпечення державними послугами в наданні електронної інформації учасників провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Результати дослідження. Відкриті дані є необхідною передумовою втілення концепції відкритого урядування та його ключовим складником. Згідно з визначенням ООН, відкриті державні дані – це публічна інформація, яку держава ініціативно оприлюднює он-лайн, забезпечуючи вільний доступ до неї, а також її подальше поширення й використання [1, с. 3]. Більшість інформації, розпорядниками якої є державні органи, за винятком конфіденційної й таємної інформації, може стати відкритими даними. Відкриття державних даних підвищує рівень прозорості та підзвітності в діяльності органів державної влади, участі громадян в державному управлінні, сприяє більш ефективному використанню державних ресурсів, дає змогу покращити якість надання публічних послуг, а також сприяє розвитку інноваційного бізнесу і створенню соціально корисних сервісів. Основним джерелом

відкритих даних є портали відкритих даних міжнародних організацій, офіційні державні портали, портали громадських організацій [2, с. 3].

Необхідними передумовами опублікування відкритих державних даних у мережі Інтернет є стандартизація процесу збору, зберігання та управління інформацією в електронній формі органів державної влади, а також визначення в нормативно-правових актах переліку наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних органами влади, і норм щодо вільного подальшого використання відкритих державних даних. Інформація в наборах даних повинна бути точною, повною та вчасно оновлюватись. Також необхідно забезпечити проведення регулярного моніторингу стану оприлюднення й оновлення наборів даних органами державної влади [3, с. 4].

Україна перебуває на початковому етапі впровадження ініціативи з розвитку відкритих державних даних. Протягом останніх двох років в Україні здійснено низку заходів щодо відкриття та оприлюднення в Інтернет державних даних. Зокрема, внесено зміни до Закону України «Про доступ до публічної інформації», які зобов'язують розпорядників інформації надавати публічну інформацію у формі відкритих даних на запит, оприлюднювати й регулярно оновлювати її на єдиному державному веб-порталі відкритих даних і на своїх веб-сайтах. Нові положення Закону також визначають порядок подальшого використання та поширення публічної інформації у формі відкритих даних і надають визначення поняття «публічна інформація у формі відкритих даних». Згідно із Законом, публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дає змогу її автоматизованого оброблення електронними засобами, вільного та безоплатного доступу до неї, а також її подальшого використання [4, с. 5].

Серед інших проблем, що ускладнюють утілення ініціативи з відкриття державних даних в Україні, варто відзначити такі:

- відсутність концептуального документа, який би визначав основні принципи, пріоритети й напрями втілення політики з відкриття державних даних;
- нерозвиненість культури відкритого врядування;
- недостатній рівень впровадження електронного документообігу в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;
- відсутність єдиного підходу до збору, зберігання й управління державними даними в електронній формі;
- недостатній рівень підготовки персоналу органів державної влади та місцевого самоврядування для роботи з відкритими даними;
- недостатнє фінансування ініціативи з відкриття державних даних;
- невисокий рівень комп'ютеризації домогосподарств, нерівномірний і недостатній рівень проникнення Інтернет в Україні.

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги», надання населенню адміністративних послуг в електронній формі мало розпочатись із 1 січня 2014 року через Єдиний державний портал адміністративних послуг. Наразі портал знаходиться в стані розробки й тестування. Деякі послуги надаються в електронній формі органами державної влади та органами місцевого самоврядування через власні веб-сторінки.

Сьогодні не завершено процес інтеграції інформаційних систем органів виконавчої влади, не створено систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, а також систему електронної взаємодії органів державної влади й органів місцевого самоврядування, що суттєво уповільнює розвиток електронних адміністративних послуг у державі [5, с. 47].

До чинників, які ускладнюють повноцінне впровадження електронного документообігу в органах державної влади й органах місцевого самоврядування, належать такі:

- відсутність єдиних загальнодержавних стандартів функціонування систем електронного документообігу, уніфікованих вимог до програмного забезпечення, що ускладнює процес запровадження внутрішніх систем електронного документообігу органів державної влади й органів місцевого самоврядування, а також інтеграцію цих систем;
- недосконалість вітчизняного законодавства про електронний документообіг та електронний цифровий підпис;
- усталені традиції ведення документообігу в паперовій формі в органах державної влади й органах місцевого самоврядування;
- недостатній рівень захисту інформації в системах електронного документообігу органів державної влади й органів місцевого самоврядування [6, с. 2].

Інформація, яка описує державні послуги, повинна бути стандартизована, що стане суттєвою перевагою як для державних установ, так і для споживачів державних послуг. Державні організації та установи отримують загальну структуру для опису всіх своїх послуг, у результаті чого спрощується процес розробки державних інформаційних систем та управління державними інформаційними потоками. Споживач державних послуг отримує зручний механізм орієнтування і здійснення он-лайн-

вої навігації у великому обсязі різноякісних державних послуг. Збільшення кількості індивідуальних звернень громадян, бізнесу, неурядових організацій про надання різних державних послуг і прогноз на збільшення їх у майбутньому, необхідність прискорити цю процедуру, що є викликом епохи, призводять до того, що державні послуги можна й потрібно надавати в електронній формі. Питання про кошторис подібних кроків сьогодні актуальне, але не має практичного сенсу, якщо не розглядати суспільної вигоди від запровадження концепції електронного уряду. При цьому реалізація кожного типу державних послуг в електронній формі має свої переваги.

Поняття «державні послуги» та «процеси» є важливими концепціями в рамках електронного уряду. Ідентифікація взаємозв'язків між ними є критичним фактором для успіху проекту електронного уряду загалом і напрацювання робочої концепції електронного уряду та його архітектури. Ці взаємозв'язки й концепції визначають технічні аспекти реалізації державних послуг і процесів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Під будь-якою послугою розуміється діяльність, спрямована на задоволення певних потреб людини [7, с. 27].

Державні послуги – це послуги, які надаються органами державної влади та державними підприємствами, установами й організаціями. Поняття «державна послуга» дуже близьке до поняття «функція». Основна відмінність полягає в тому, що послуга – це зовнішній погляд користувача на взаємодію з державою, а функція, яка є інструментом і механізмом для реалізації завдань, – внутрішній погляд держави. Механізмом реалізації функції є процес виконання цієї функції, або регламент.

З технічного погляду держава має достатню ІТ-інфраструктуру для реалізації принципів електронного урядування. Потрібно чітко визначитися з прикладними інформаційними системами підтримки послуг. Необхідні дві системи на державному рівні: системи, що забезпечують базові компоненти (безпека, управління документообігом, платформа для електронних платежів тощо); прикладні системи, специфічні для реалізації державних послуг. Уважаємо за необхідне навести потенційні переваги від реалізації електронних державних послуг у співвідношенні: тип державної послуги – потенційні переваги та економія:

- збір, обробка й надання загальної та спеціалізованої інформації – зменшення витрат на друк, зберігання і транспортування паперових документів; зменшення кількості запитів інформації від громадян і як наслідок зменшення витрат; консультування з питань, пов'язаних із наданням державних послуг, – зменшення вдруге обсягу робіт, що виконуються після консультування;

- підготовка політичних рішень або законів – зменшення витрат на транспорт, логістику, зменшення циклу прийняття рішень, що сприяє покращенню та прискоренню процесів управління інформацією;

- взаємодія між відомствами, що впливає на зменшення витрат на відрядження, витрат на логістику, комунікацію (факси, телефонні розмови); зменшення витрат на діяльність із координації (наради тощо); прискорення адміністративних процедур і як наслідок навантаження на службовців;

- загальні процедури обробки заяв, що надходять до державних відомств, сприяють економії часу на обробку інформації відомствами та впливають на прискорення процесів за рахунок виключення невідповідності й нестиковок;

- процедури надання сприяння та допомоги свідчитимуть про їх прискорення й виключення випадків фіктивного повторного надання допомоги (шахрайства);

- реалізація процедур закупівель забезпечить їх прозорість і вплине на зменшення цін;

- реалізація функцій нагляду й контролю з боку державних відомств свідчитиме про виключення дублювання робіт із надання державних послуг, їх прискорення і якості.

Атрибутами державних електронних послуг і внутрішньовідомчих електронних регламентів є назва послуги; потенційні отримувачі послуги; інформація про фізичну/юридичну особу, що надіслала запит про послугу; вхідна інформація (форма заяви, електронний документ); результат надання послуги (інформація на виході – документи, сертифікати); інформація, що описує послугу, часовий період, який необхідний на виконання послуги; відповідальна державна установа; контактна особа (державний службовець), номер телефону для отримання інформації про послугу [7, с. 35].

Україна отримала унікальний шанс поставити владу на службу кожному громадянину, збудувати справедливу та цивілізовану європейську державу, яку б шанували й цінували її громадяни і до якої б із повагою ставилися у світі. Щоб це стало реальністю, а не черговими красивими гаслами, потрібні відповідні дії органів влади й управління.

Важливим і першочерговим завданням для України є вдосконалення інформаційно-телекомунікаційної системи судів, а саме: якісне поліпшення рівня судового захисту прав і свобод громадян і юридичних осіб; підвищення доступності, зростання довіри до органів правосуддя, поліпшення думки населення про суди, їх ролі та соціальної значимості; формування позитивного іміджу судової системи загалом; підвищення правового рівня інформованості населення, його ділової активності щодо забезпечення захисту своїх прав, свобод і законних інтересів у судовому порядку [8, с. 12].

Сучасні системи електронного документообігу дають змогу відобразити всі етапи руху і стану справи й забезпечити реєстрацію справ або позовних матеріалів і процесуального листування, передачу справ до архіву, напрацювання статистичних звітів тощо. Це дає керівництву суду можливість оперативно одержувати на екрані свого комп'ютера (або в друкованому вигляді) будь-які відомості про проходження справи, групи справ, завантаженість суддів, на основі отриманої інформації приймати кваліфіковані та обгрунтовані управлінські рішення. В Україні в багатьох судах впроваджені системи електронного документообігу, які автоматизують роботу персоналу суду. Зараз впроваджені системи, які дають змогу автоматично розподіляти справи між суддями, що відповідає міжнародним вимогам.

На виконання Указу Президента України «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» [9, с. 1] Державна судова адміністрація розробила й затвердила Концепцію створення Єдиної судової інформаційної системи. Головною метою її створення та функціонування є інформаційна й технологічна підтримка судочинства на принципах дотримання балансу між потребою громадян, суспільства та держави у вільному обміні інформацією й необхідними обмеженнями на її розповсюдження [8, с. 2]. У межах створення та вдосконалення Єдиної судової інформаційної системи України реалізується проект «Електронний суд». Так, Наказом Державної судової адміністрації України «Про утворення міжвідомчої робочої групи з розробки пілотного проекту «Електронний суд» від 27 січня 2012 року утворено цю групу, серед завдань якої – аналіз функціональних і технологічних можливостей інформаційної інфраструктури судів загальної юрисдикції. На думку керівника проекту «Електронний суд» О. Самборської, його основними завданнями є поліпшення умов роботи працівників судів, а також забезпечення швидкого, головного, зручного доступу громадян до правосуддя. Електронний суд – це суд, двері якого відчинені цілодобово та в якому немає черг [10, с. 9]. Пріоритетними завданнями проекту є забезпечення відкритого доступу учасників процесу до інформації шляхом створення сучасних Інтернет-ресурсів і встановлення в приміщеннях судів інформаційно-довідкових кіосків, поетапний перехід до електронного обміну процесуальними документами між судом та учасниками процесу із застосуванням електронного цифрового підпису, до електронного обміну інформацією з базами даних інших державних органів та установ, до забезпечення повної комп'ютеризації процесів судового діловодства, формування єдиного електронного архіву судових документів. Запровадження у вітчизняне судочинство проекту «Електронний суд» – безумовна новація, яка зумовлена загальносвітовим інформаційним прогресом.

Аналізуючи зарубіжний досвід, доходимо висновку, що позиція європейських країн полягає в тому, що надання послуг через електронні засоби зв'язку має доповнювати, а не замінити собою інші канали комунікації. Традиційні шляхи отримання послуг (по телефону, поштою чи шляхом особистого звернення) існуватимуть і надалі, постійно вдосконалюючись, щоб усі громадяни мали кращий доступ до інформації та послуг від своїх урядів. Громадяни можуть самі обирати будь-який канал комунікації з власним урядом і загальноєвропейськими структурами. Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій стало головним чинником перетворень, для реалізації яких Європейський Суд розробив програму розвитку електронного уряду, що являє собою багаторічний проект із забезпечення громадянам можливості спілкуватися і взаємодіяти з органами державного управління, отримувати інформацію та доступ до програм і послуг і вести бізнесові справи з урядами через електронні канали зв'язку. Завдання вдосконалення системи надання послуг є для країн-членів Європейського Союзу політично важливим, оскільки саме через надання послуг здійснюється постійний, щоденний зв'язок між владою та громадянами. Європейський Союз визначив чотири складники успішного державного управління, а саме: зосередженість на громадянах, дотримання чітко визначених цінностей державної служби, управління заради досягнення результатів і забезпечення відповідального витрачання коштів. Зосередженість на громадянах, згідно зі стратегією державного управління, передбачає таке вдосконалення системи надання урядових послуг, яке може вимірюватися кількісними показниками, а також пов'язує це вдосконалення із системою управління ефективністю роботи урядових структур, яка вимірює результати діяльності окремих вищих посадовців.

Висновки. Успішне запровадження ефективних інформаційно-комунікаційних інновацій в управлінську діяльність потребує формування державної політики, спрямованої на забезпечення формування умов виробництва, збереження, поширення й комплексного використання всіх видів державних інформаційних ресурсів, вільного доступу до них з боку громадян і організацій будь-якої форми власності, на підвищення ефективності діяльності органів державної влади, управління та місцевого самоврядування. Державна політика має враховувати інтереси юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, управління й місцевого самоврядування; можливості міжнародного співробітництва у сфері інформаційних технологій; реальний стан вітчизняної інформаційної індустрії в умовах ринкової економіки; забезпечення сумісності, взаємодії та інтеграції інформаційних ресурсів незалежно від їх галузевої ознаки й форм власності на базі сучасних інформаційних технологій, міжнародних

стандартів, уніфікованих систем класифікації та кодування інформації; рівень забезпечення комплексного захисту державних інформаційних ресурсів із використанням сучасних засобів і методів захисту інформації від несанкціонованого доступу, пошкодження, спотворення, руйнування і блокування.

Список використаних джерел:

1. United Nations E-government Survey 2014. E-Government for the Future We Want. United Nations, New York, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf.
2. Радченко И.А. Открытые данные: определение, основные принципы и механизмы работы с открытыми данными / И.А. Радченко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.slideshare.net/iradche/2-open-dataintroduction03>.
3. United Nations E-government Survey 2014. E-Government for the Future We Want. United Nations, New York, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-gov_Complete_Survey-2014.pdf.
4. Стаття 10-1 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/2939-17>.
5. Афанасьев К. Державні управлінські послуги в механізмі адміністративного регулювання / К. Афанасьев // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. – 2006. – № 3. – С. 88.
6. Сучасний стан, проблеми.
7. Клименко И.В. Электронні послуги : [навчальний посібник] / И.В. Клименко. – К., 2014. – 100 с.
8. Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : court.gov.ua/userfiles/concept.pdf.
9. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів : Указ Президента України від 10.05.2006 № 361/2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/361/2006/>.
10. Самборська О. Послуга щодо отримання від суду процесуальних документів у електронному вигляді, а також СМС-повідомлення поступово набирає популярності серед учасників процесу / О. Самборська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/40018elektronniy_sudotrimannya_smspovistok_stae_vse_bilsh_popul.html/.

ПУНДА О. О.,
кандидат юридичних наук, доцент, докторант
(Університет державної фіскальної служби України)

УДК 342.45

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ БІОМЕТРИЧНОГО КОНТРОЛЮ**

Стаття присвячена питанням адміністративно-правового регулювання застосування засобів біометричного контролю. Наголошено на необхідності вирішення проблеми ідентифікації особистості шляхом використання технічних засобів – без її відома, дистанційно або у місці, де громадянин не зобов'язаний представляти себе. Зазначено, що використання будь-яких біометричних засобів контролю перебування особи у певному місці повинно дублюватися іншими засобами контролю. Окреслено необхідність розробки нормативного регулювання процедури доступу особи, членів її сім'ї та близьких родичів, а також представників правоохоронних органів або медичних установ до біометричної інформації.

Ключові слова: біометрія, контроль присутності, дистанційно, електронне маркування, приватне життя.

